

WILHELM VON SCHWERIN

ALILUUTNANTTI JA KREIVI

Vuosina 1808-1809 käyty Suomen sota sai alkunsa yleiseurooppalaisista tapahtumista. Napoleon Bonaparten valtaannousu Ranskan vallankumouksen (1789) jälkeen ja hänen määrätietoinen laajennuspolitiikkansa johtivat erimielisyyksiin valtioiden välillä. Helmikuussa 1808 Ruotsi joutui jälleen kerran sotaan Venäjää vastaan. Huonosti varustettu armeija vetäytyi lähes taisteluita Länsi-suomeen, ja toukokuussa Viaporin linnoitus antautui viholliselle.

Uusia joukkoja tarvittiin kipeästi. Upseeripulan helpottamiseksi Ruotsin kuningas Kustaa IV Aadolf antoi 29.6.1808 määräyksen, jolla parhaiten menestyneet sota-akatemiaan oppilaat julistettiin heti tutkintonsa suorittaneiksi. Näin 15-vuotiaasta Wilhelm von Schwerinistä tuli 11.7.1808 Svean tykistörykmentin aliluutnantti ja kaksitykisen patterin päällikkö.

Wilhelm Johan Ludvig von Schwerin syntyi 2.12.1792 Ruotsissa Erstavikin kartanossa lähellä Tukholmaa. Hänen isänsä oli syntynyt Stralsundissa ja siirtynyt lyhyen sotilasuran jälkeen kirkolliselle alalle. Fredrik Bogislaus von Schwerinistä tuli Salan kirkkoherra ja hän oli 1810-luvulla Ruotsin merkittävä valtiopäiväedustaja. Wilhelmin äiti oli tukholmalaisen hovikanslistin tytär Lovisa Charlotta af Petersens. Hän oli saanut perintönä Tukholman lähellä sijaitsevan Erstavikin kartanon, jossa perhe asui.

Wilhelm syntyi kartanossa ja vietti lapsuutensa suuressa sisarusparvessa. Koulutuksensa lapset saivat yksityisopettajan opastuksel-

UNDERLÖJTNANT OCH GREVE

Finska kriget 1808-1809 fick sin början i allmäneuropeiska händelser. Napoleon Bonapartes maktövertagande efter den franska revolutionen (1789) och hans målmedvetna utvidgningspolitik ledde till oenigheter staterna emellan. I februari 1808 var Sverige än en gång tvunget att kriga mot Ryssland. Den dåligt utrustade armén drog sig utan större motstånd tillbaka mot västra Finland, och i maj kapitulerade Sveaborg för fienden.

Nu var man i stort behov av nya trupper. För att lindra bristen på officerare gav den svenska kungen Gustav IV Adolf den 29.6.1808 ett förordnande om att de elever vid Kungliga Krigsakademien som klarade sig bäst skulle anses ha slutfört sina studier och genast utexamineras. På det sättet blev den 15-åriga Wilhelm von Schwerin den 11.7.1808 underlöjtnant och avdelningschef vid ett 6-punds batteri i den svenska armén.

Wilhelm Johan Ludvig von Schwerin föddes den 2.12.1792 i Sverige på Erstavik herrgård nära Stockholm. Hans far var född i Stralsund och hade efter en kort militär karriär övergått till prästämbetet. Fredrik Bogislaus von Schwerin blev kyrkoherde i Sala och han var på 1810-talet en betydande riksdagsman. Wilhelms mor Lovisa

Charlotta af Petersens var dotter till en hovkanslist i Stockholm. Hon hade ärvt Erstavik herrgård, där familjen bodde.

la. Syyskuussa 1806 13-vuotias Wilhelm kirjoittautui yhdessä vuotta vanhemman veljensä Filipin kanssa Kuninkaalliseen sotakatemiaan.

Wilhelm von Schwerin nimitettiin aliluutnantiksi Suomen sotaan. Hänestä tuli kenraali Eberhard von Vegesack johtaman joukon patteriston osaston johtaja. Sotilaat laivattiin Grisslehammista 31 kesäkuuta 1808. He nousivat maihin Kristiinankaupungissa 28 elokuuta. Wilhelm von Schwerin oli aliluutnanttina ensimmäisessä taistelussaan Ömossa, joka on kahden peninkulman päässä Lapväärtistä. Ikää hänellä oli vasta 15-vuotta. Everstiluutnantti Drufta kirjoitti virallisessa lausunnossaan taistelusta, että von Schwerin oli "neuvokas ja kylmä".

Kreivi Carl Johan Adlercreutzin johtama sotajoukko aloitti ratkaisu-taistelun Oravaisissa 14.9.1808. Wilhelm von Schwerinin patteri oli aamulla jälkijoukoissa estämässä eversti Jakob Petrovits Kulnevin kasakoita ylittämästä pientä siltaa, kun von Schwerin sai luodista osuman jalkaansa. Hän jatkoi kuitenkin taistelua saaden patterinsa pelastettua saarroksiin joutumiselta. Myöhemmin samana päivänä hän haavoittui taisteluissa uudelleen ja joutui vihdoin jättämään taistelukentän.

Haavoittunut Wilhelm von Schwerin majoitettiin Kaarlelan pappilan pieneen punaiseen sivurakennukseen. Kaarlelasta Wilhelm von Schwerin siirrettiin Kalajoelle Matturaisen taloon, jossa hän kuoli

Wilhelm föddes på herrgården och växte upp i en stor syskonskara. Barnen fick sin utbildning av en privatlärare. I september 1806 skrevs den 13-åriga Wilhelm tillsammans med sin ett år äldre bror Filip in vid Kungliga krigsakademien.

Wilhelm von Schwerin utnämndes till underlöjtnant i det finska kriget. Han blev avdelningschef i general Eberhard von Vegesacks truppbattery. Soldaterna skeppades från Grisslehamn den 31 juni 1808. De gick i land i Kristinestad den 28 augusti. Wilhelm von Schwerin var underlöjtnant vid sin första stridsdrabbning i Ömossa, två mil från Lapvård. Då var han endast 15 år. Överstelöjtnant Drufta skrev i sin officiella rapport över drabbningen att Schwerin hade "erkänsla för rådhighet och kyla".

De trupper som leddes av greve Carl Johan Adlercreutz påbörjade den avgörande striden vid Oravais den 14.9.1808. Wilhelm von Schwerins batteri, som var eftertrupp, hindrade Jakob Petrovits Kulnevs kosacker att överskrida en liten bro. von Schwerin blev träffad av en kula i foten. Han fortsatte ändå striden och lyckades rädda sin trupp från att skingras. Senare samma dag sårades han igen i striderna och blev slutligen tvungen att lämna slagfältet.

Den sårade Wilhelm von Schwerin inkvarterades i Karleby prästgård i den lilla röda gårdsbyggnaden. Från Karleby flyttades Wil-

vammoihinsa 27. syyskuuta.

Von Schwerinien suku Ruotsissa jatkui Wilhelmin veljen Filipin kautta. Schwerinien kodissa on seinällä suuri maalaus, joka esittää Wilhelmiä jättämässä jäähyväisiä veljelleen Filipille sotaan lähties-

sään. Häpeälliseksi koettu tappio sodassa ja koko Suomen menettäminen herättivät Ruotsissa voimakkaan kaipuun löytää tapahtuneesta edes jotain sankarillista, ja nuori tykistön luutnantti nostettiin esikuvaksi kaikille nuorille. Nuoresta sankarista kerrottiin sotilaiden muistelmissa ihannoivia tarinoita. Historioitsija ja runoilija Erik Gustav Geijer kirjoitti hänestä romanttisen sankari-ihanteen mukaisen runon.

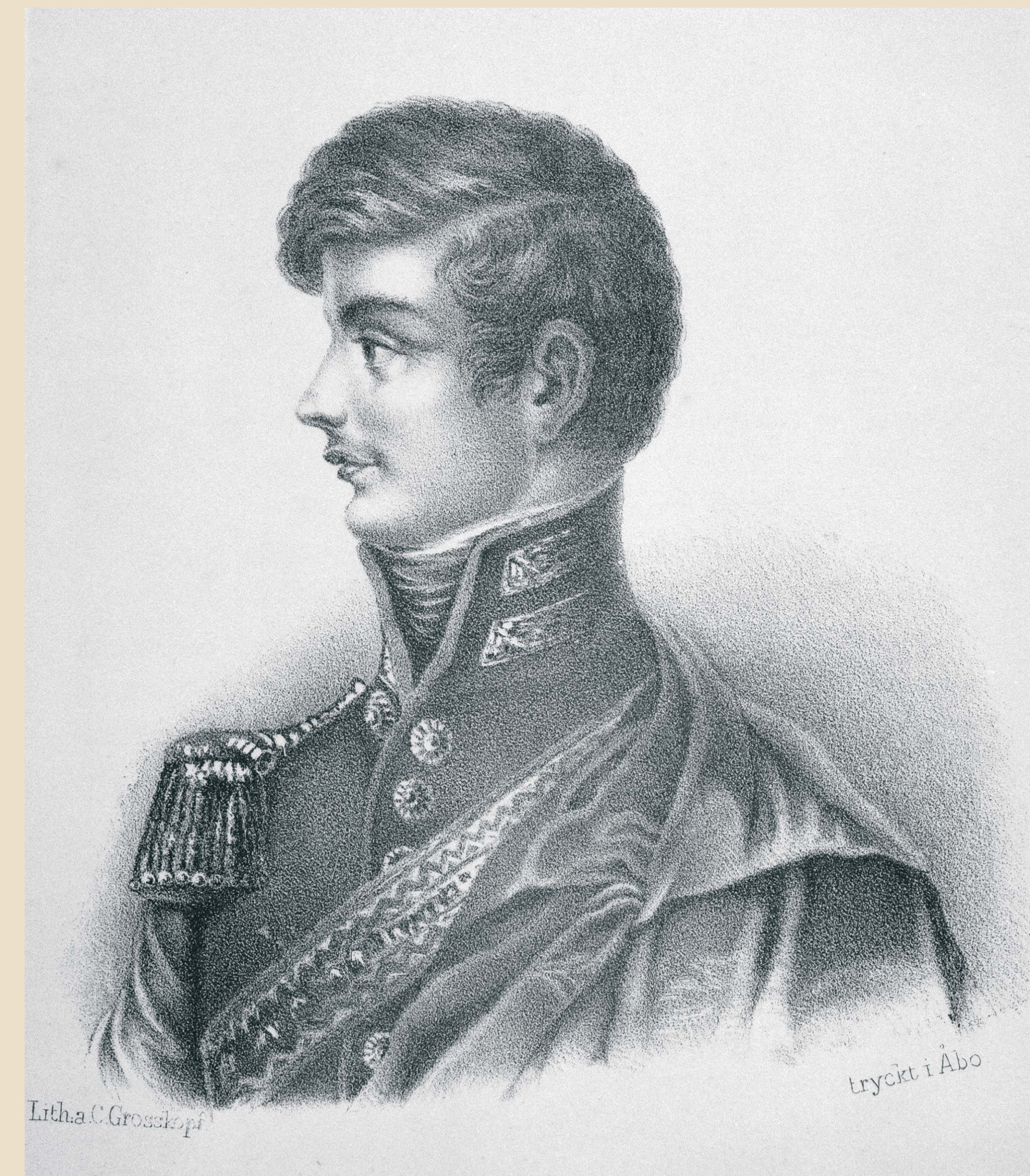
Suomessa von Schwerinin lopullinen sankarimaine vakiintui vasta Johan Ludvig Runebergin Vänrikki Stoolin tarinoiden myötä. Runeberg nojasi runoelmassaan paljolti ruotsalaisen Gustaf Adolf Montgomeryn kirjoittamaan suomen sodan historiaan. Montgomery oli ollut adjutanttina Adlercreutzin armeijassa ja tuntenut myös von Schwerinin, jonka kohtaloa hän ylevästi kuvasi.

helm von Schwerin till Kalajoki till Matturais gård, där han dog av sina skador den 27 september.

Släkten von Schwerin har i Sverige levtt vidare genom Wilhelms bror Filip. I Schwerinarnas hem finns fortfarande, på väggen i biblioteket, en stor tavla som föreställer Wilhelm som tar avsked av sin bror innan han drar ut i krig.

Skammen att ha förlorat kriget och förlusten av hela Finland väckte i Sverige en längtan att försöka finna ens något hjältemodigt, och den unge batterilöjtnanten lyftes fram som en förebild för alla unga. Det berättades hjältehistorier om den unge krigaren. Historikern och poeten Erik Gustav Geijer skrev en romantisk hjältedikt om honom.

I Finland fick von Schwerin sitt hjälteryste först när Johan Ludvig Runeberg skrev Fänrik Ståls sägner. Runeberg grundade sina dikter rätt så långt på den svenske författaren Gustaf Adolf Montgomerys historia om Finska kriget. Montgomery hade varit adjutant åt Adlercreutz i armén och kände också von Schwerin, vars öde han höjde till skyarna i sin historia.

Wilhelm Johan Ludvig von Schwerin (1792 – 1808)
Kivipiirros / Kromolitografi, C. Grosskopf.
Teoksessa / i Porträtter till Fänrik Ståls sägner

(Museovirasto / Museiverket)